

SOOVITUSED

KOMISJONI SOOVITUS,

29. jaanuar 2014,

**milles käsitletakse vaba liikumise õigust kasutavate Euroopa Liidu kodanike valimisõigusest
ilmajätmise tagajärgi**

(2014/53/EL)

EUROOPA KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Liidu toimimise lepingut, eriti selle artiklit 292,

ning arvestades järgmist:

- (1) Lissaboni lepinguga suurendati Euroopa Liidu kodanike rolli poliitiliste otsustajatena, luues tiheda seose kodanike, nende poliitiliste õiguste kasutamise ja liidu demokraatliku otsuste tegemise protsessi vahel. Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõigetes 1 ja 3 on sätestatud, et liit toimib esindusdemokraatia alusel ja et igal kodanikul on õigus osaleda liidu demokraatias. Euroopa Liidu lepingu artikli 10 lõikes 2, mis väljendab eelnimetatud põhimõtteid, on sätestatud, et kodanikud on liidu tasandil otseselt esindatud Euroopa Parlamendis ja et liikmesriikide riigipead või valitsusjuhid ja ministrid, kes neid Euroopa Ülemkogus ja nõukogus esindavad, annavad ise demokraatlikult aru kas oma riikide parlamentidele või kodanikele.
- (2) Vastavalt Euroopa Liidu toimimise lepingu artiklile 20 täiendab liidu kodakondsus liikmesriigi kodakondsust.
- (3) Euroopa Liidu toimimise lepingu artikliga 21 ja Euroopa Liidu põhiõiguste harta artikliga 45 on igale liidu kodanikule antud õigus vabalt liikuda ja elada Euroopa Liidu territooriumil.
- (4) Käesoleva soovitus eesmärk on edendada liidus vaba liikumise õigust kasutavate ELi kodanike õigust osaleda liidu ja liikmesriikide demokraatias.
- (5) Nagu on rõhutatud 2010. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta, ⁽¹⁾ puutuvad teatavatest liikmesriikidest pärit liidu kodanikud poliitiliste otsustajatena kokku probleemiga, et nad kaotavad õiguse oma koduliikmesriigi parlamentivalimistel hääletada, juhul kui nad on teatud ajavahemiku teises liikmesriigis elanud.
- (6) Praegu ei rakenda ükski liikmesriik üldist strateegiat, mis annaks nende territooriumil elavatele teistest liikmesriigist pärit liidu kodanikele õiguse parlamentivalimistel hääletada. Selle tagajärjel puudub valimisõigusest ilma jätud liidu kodanikel enamasti õigus hääletada mis tahes liikmesriigi parlamentivalimistel.
- (7) Praegust olukorda võib tajuda kui vastuolu liidu kodakondsuse aluseks oleva lubadusega, et liidu kodakondsus täiendab liikmesriigi kodakondsust ning on ette nähtud liidu kodanikele täiendavate õiguste andmiseks. Antud juhul aga võib vaba liikumise õiguse kasutamine viia poliitilise osalemise õiguse kaotamiseni.
- (8) Ehkki sellisel viisil valimisõigusest ilma jätud liidu kodanikud säilitavad õiguse valida Euroopa Parlamendi liikmeid, ei ole neil õigust osaleda liikmesriigi valitsuse moodustamiseni viivas protsessis. Kuid valitsuse liikmed moodustavad nõukogu, mis on üks Euroopa Liidu kaas-seadusandjatest.
- (9) Kodakondsusjärgses riigis parlamentivalimistel osalemise õiguse kaotamine põhjusel, et isik on kasutanud õigust kolida teise ELi riiki, kujutab endast ELi kodanike jaoks lünka nende poliitilistes õigustes.
- (10) 2013. aasta aruandes ELi kodakondsuse kohta „ELi kodanikud – teie õigused, teie tulevik” ⁽²⁾ rõhutas komisjon, et liidu kodanike täieõiguslik osalemine liidu demokraatias selle kõigil tasanditel on osa liidu kodakondsuse olemusest. Komisjon teatas, et ta esitab konstruktiivsed ettepanekud, mis võimaldavad teises liikmesriigis elavatel ELi kodanikel liidu demokraatias täieõiguslikult osaleda, kuna säilib nende õigus oma päritoluriigi parlamentivalimistel hääletada.
- (11) Valimisõigus on põhiline kodanikuõigus. Euroopa Inimõiguste Kohus on rõhutanud, et valimisõigus ei ole privileeg. Mis tahes üldine, automaatne ja diskrimineeriv kõrvalekaldumine üldiste valimiste põhimõttest võib õonestada selliselt valitud seadusandliku organi ja selle vastu võetud seaduste demokraatlikku õiguspärasust ⁽³⁾. Seetõttu peaksid demokraatliku riigi aluspõhimõtted

⁽¹⁾ KOM(2010) 603.

⁽²⁾ COM(2013) 269.

⁽³⁾ Euroopa Inimõiguste Kohtu 7. mai 2013. aasta otsus kohtuasjas Shindler.

- soosima kaasamist. Euroopa Inimõiguste Kohus on ka leidnud, et suundumus on selgelt mitteresidentidest kodanikele valimisõiguse andmise suunas, ehkki Euroopa ühist seisukohta selle kohta veel ei ole.
- (12) Teatavates liikmesriikides kehtivad eeskirjad võivad põhjustada olukorra, kus teises liikmesriigis elavad liidu kodanikud kaotavad valimisõiguse üksnes sel põhjusel, et nad on elanud teatava ajavahemiku jooksul välismaal. See põhineb eeldusel, et side koduriigi poliitiliste protsessidega on teatava välismaal elatud aja jooksul katkenud. Selline eeldus ei pea siiski igal üksikjuhul paika. Seetõttu võib olla asjakohane anda kodanikele, keda ähvardab oht valimisõigusest ilma jääda, võimalus näidata üles jätkuvat huvi oma päritoluliikmesriigi poliitilise elu vastu.
- (13) Teises liikmesriigis elavad liidu kodanikud võivad säilitada oma päritoluriigiga elu- ja tiheda sideme ning seal valitud seadusandja vastu võetud õigusaktid võivad neid jätkuvalt otseselt mõjutada. Laidane ja piiriülene juurdepääs teleülekannetele ning interneti ja muu veebipõhise ja mobiilsidetehnoloogia kättesaadavus lihtsustab varasemaga võrreldes oluliselt päritoluliikmesriigis toimuvate sotsiaalsete ja poliitiliste sündmuste aktiivset jälgimist ja neis osalemist.
- (14) Kodanike valimisõigusest ilmajätmise põhimõtted tuleks ümber hinnata, võttes sealjuures arvesse praegust sotsiaalmajanduslikku ja tehnoloogilist reaalsust, valitsevat suunda kaasava poliitilise osalemise poole ja Euroopa integratsiooni olukorda ning tunnustades esmatähtsat õigust osaleda liidu demokraatias ja vaba liikumise õigust.
- (15) Kaasavama ja proportsionaalsema lähenemisviisiga saaks tagada, et kodanikud, kes kasutavad õigust vabalt liikuda ja elada liidu territooriumil, säilitavad õiguse parlamendivalimistel hääletada, kui nad näitavad üles jätkuvat huvi oma päritoluliikmesriigi poliitilise elu vastu.
- (16) Kodanike positiivset tegutsemist, nagu näiteks taotlust jääda oma päritoluliikmesriigi valijate nimekirja, tuleks käsitleda kui sobivat mõõdupuud ja lihtsaimat vahendit päritoluliikmesriigi poliitilise elu vastu huvi ülesnäitamiseks. Liikmesriigid võivad kohustada oma kodanikke selliseid taotlusi asjakohaste ajavahemike järel uuesti esitama, et kinnitada sellise huvi püsimist.
- (17) Et vähendada välismaal elavate kodanike koormust, tuleks valijate nimekirja kandmise või jäämise taotluse esitamist võimaldada elektroonilisel teel.
- (18) Teise liikmesriiki kolivatele või seal elavatele kodanikele tuleks tagada õigeaegne ja asjakohane teave tingimustest, mille alusel nad saavad oma valimisõiguse säilitada, ning vastavast praktilisest korraldusest,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA SOOVITUSE:

1. Juhul kui liikmesriikide tegevuspõhimõtted piiravad kodanike õigust parlamendivalimistel hääletada ainuüksi nende elukoha tõttu, peaksid liikmesriigid võimaldama oma kodanikel, kes kasutavad vaba liikumise ja liidu territooriumil elamise õigust, näidata üles jätkuvat huvi oma päritoluliikmesriigi poliitilise elu vastu. Muu hulgas peaks neil olema võimalus esitada taotlus oma päritoluliikmesriigi valijate nimekirja jäämiseks ning seeläbi valimisõiguse säilitamiseks.
2. Juhul kui liikmesriigid lubavad teises liikmesriigis elaval kodanikel säilitada õiguse parlamendivalimistel hääletada, kui need esitavad taotluse valijate nimekirja jäämiseks, ei tohiks see piirata nende liikmesriikide võimalust kohaldada proportsionaalseid lisameetmeid, nagu uue taotluse esitamine asjakohase ajavahemiku järel.
3. Liikmesriigid, kes lubavad teises liikmesriigis elaval kodanikel säilitada õiguse parlamendivalimistel hääletada, kui need esitavad esimest või mitmendat korda taotluse valijate nimekirja jäämiseks, peaksid tagama, et kõiki asjakohaseid taotlusi saab esitada elektroonilisel teel.
4. Liikmesriigid, kelle teises liikmesriigis elavad kodanikud kaotavad õiguse parlamendivalimistel hääletada, peaksid kodanikke sobival viisil ja õigel ajal teavitama tingimustest ja praktilisest korraldusest, mille alusel kodanikel säiliks õigus parlamendivalimistel hääletada.

Käesolev soovitus on adresseeritud liikmesriikidele.

Brüssel, 29. jaanuar 2014

Komisjoni nimel
asepresident
Viviane REDING